

TÄNDER & TRENDER

EN RAPPORT OM MUNHÄLSA FRÅN SKaPa - SVENSKT KVALITETSREGISTER FÖR KARIES OCH PARODONTIT

INNEHÅLL

- 3 **Kunskap är vägen till fortsatt god munhälsa**
- 5 **Miljontals rapporter ...
... ger oss en chans att vända negativa trender**
- 6 **Viktigt att behandla orsaken till karies
Olagat är bäst!**
- 9 **Det finns sätt att stoppa tandlossning
Stötta dina sköra till tandvård hela livet**
- 10 **Frisk mun och god hälsa går hand i hand
Allt färre tandlösa**
- 12 **OM SKaPa**

TÄNDER & TRENDER

EN RAPPORT OM MUNHÄLSA FRÅN SKaPa - SVENSKT KVALITETSREGISTER FÖR KARIES OCH PARODONTIT

SKaPa

Besöksadress: Lagergrens gata 7A, Karlstad

Postadress: 652 14 Karlstad

010-831 50 00

skapa@regionvarmland.se

www.skapareg.se

GRAFISK FORM: TIN WIGELIUS, KANONFORM

FOTO: ØYVIND LUND

Kunskap är vägen till fortsatt god munhälsa

SKaPa vill med denna rapport bidra till ökad kunskap om och intresse för munhälsa och tandvård samt ge faktaunderlag för en dialog om dagens och framtidens tandvård. SKaPa sammanställer regelbundet ett stort antal rapporter som i första hand är riktade till tandvårdens aktörer. Det finns också ett intresse från allmänheten genom bl.a. patientföreningar, vård- och omsorgspersonal att ta del av SKaPas resultat.

För de flesta människor är tänder, god munhälsa och ett leende mycket viktiga för en god livskvalitet. Munhälsan är beroende av en rad olika faktorer såsom kost, munhygien, allmänsjukdomar, medicinering, tillgång till tandvård mm. Sverige har idag en relativt väl fungerande tandvård med god kompetens och hög teknisk standard men tandvårdsresurserna är ojämnt fördelade över landet. Munnen är en del av kroppen men omfattas inte av det allmänna hälso- och sjukvårdssystemet. Trots ett statligt tandvårdsstöd som ger

ett visst bidrag till alla och ett skydd mot höga kostnader för de med omfattande vårdbehov är kostnaden för tandvård en dryg utgift för många människor.

Genom att systematiskt samla in data från tandvården får man viktig information beträffande utvecklingen av munhälsan och tandvårdens behandlingar. Kunskapen kan användas för planering av tandvård, kvalitetsutveckling och forskning samt även ge möjlighet att göra analyser av patientgrupper som löper risk att utveckla munhälsoproblem. Sedan 2009 har Sverige ett världsunikt system för att kontinuerligt samla in och återrapportera munhälsodata. Svenskt kvalitetsregister för karies och parodontit (SKaPa) är ett nationellt kvalitetsregister som har tandvårdsinformation från mer än 8 miljoner patienter. Samtliga folktandvårdsorganisationer och Sveriges största privata vårdgivare, Praktikertjänst AB, är anslutna till SKaPa. Successivt ansluts ytterligare privata vårdgivare.

Miljontals rapporter ...

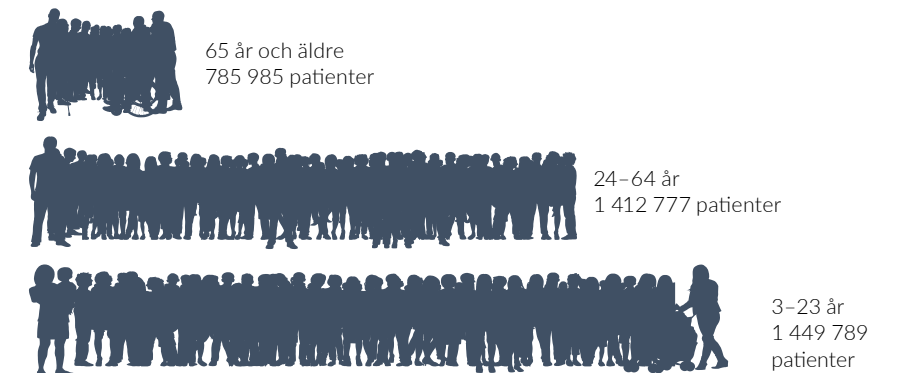
Data från 3,6 miljoner patienter rapporterades in till SKaPa år 2022. Totalt finns information om över 8 miljoner patienter i registret.

Ju fler tandvårdskliniker som är anslutna till SKaPa, desto tydligare kan kvalitetsregistret bidra till att förbättra munhälsa och vårdkvalité.

Är ditt tandvårdsteam också ansluten till SKaPa?

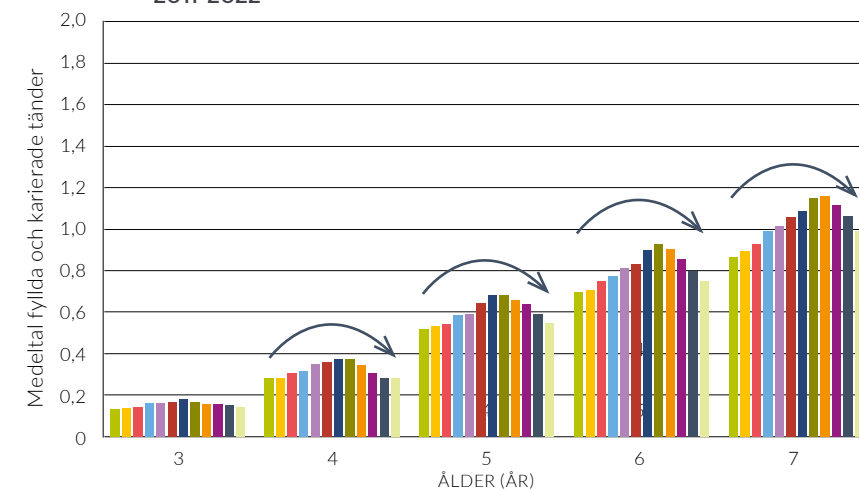
Diagrammet visar antalet unika individer i olika åldersgrupper som rapporterades in till SKaPa år 2022 av deltagande organisationer.

RAPPORT 1 Antal patienter i SKaPa uppdelad per åldersgrupp, 2022

... ger oss en chans att vända negativa trender

RAPPORT 2 Medeltal kariesade och fyllda mjölkttänder hos 3-7-åringar, 2011-2022

SKaPa kan uppmärksamma negativa hälsotrender. Ett sådant exempel är när SKaPa under ett antal år visade att karies i mjölkttänderna hos barn ökade.

Den tydliga informationen stimulerade tandvården till att sätta in åtgärder för att bryta utvecklingen.

För dig som patient innebär det en trygghet att den tandvårdsklinik som är ansluten till SKaPa får faktastöd för sitt hälsoförbättrande arbete.

Diagrammet visar att den negativa trend som noterades fram till 2018 är bruten för de yngre åldersgrupperna.

Viktigt att behandla orsaken till karies

Allt fler patienter får individuell behandling för att minska risken för kariessjukdom ("hål i tänderna").

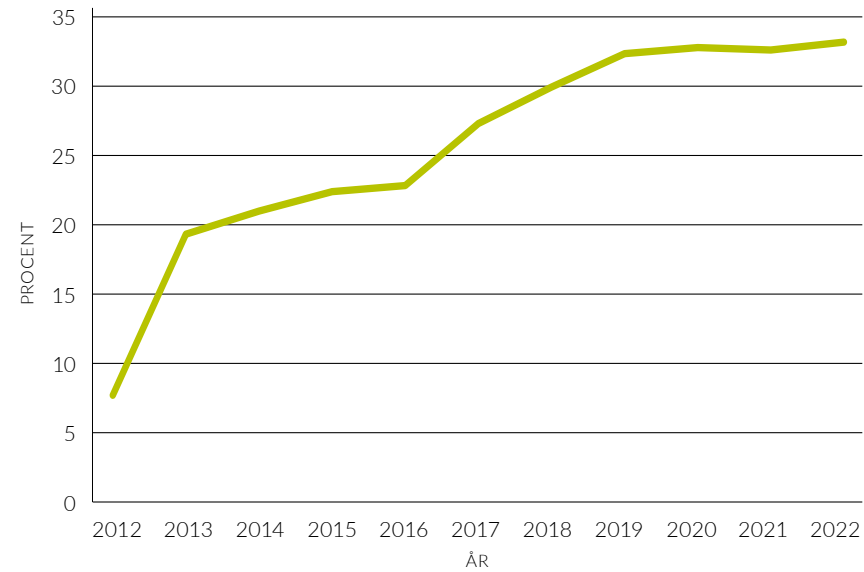
Du bör alltid fråga din tandläkare eller tandhygienist vilka åtgärder du själv behöver genomföra för att minska din risk för kariessjukdom.

Åtgärder som räknas som sjukdomsbehandling:

- Kostinformation och kostrådgivning
- Munhygieninstruktion
- Fluoridbehandling
- Rådgivning kring salivstimulerande produkter

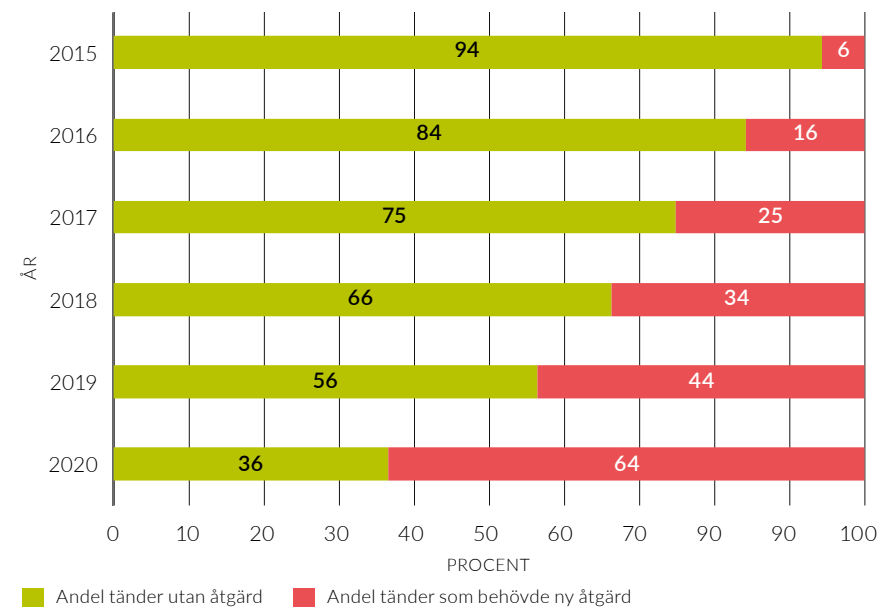
Diagrammet visar att andelen patienter med karies som fått någon form av behandling för att minska risken för fortsatt kariessjukdom, har ökat sedan 2012. Andelen 2022 var 33 procent.

RAPPORT 3 Andel patienter med sjukdomsbehandling av de som har fått fyllningar på grund av karies

Olagat är bäst!

RAPPORT 4 Fyllningsöverlevnad. Hur stor andel av alla fyllningar som gjordes 2015 har gjorts om kommande år fram till 2020. Alla åldrar 3-99 år.

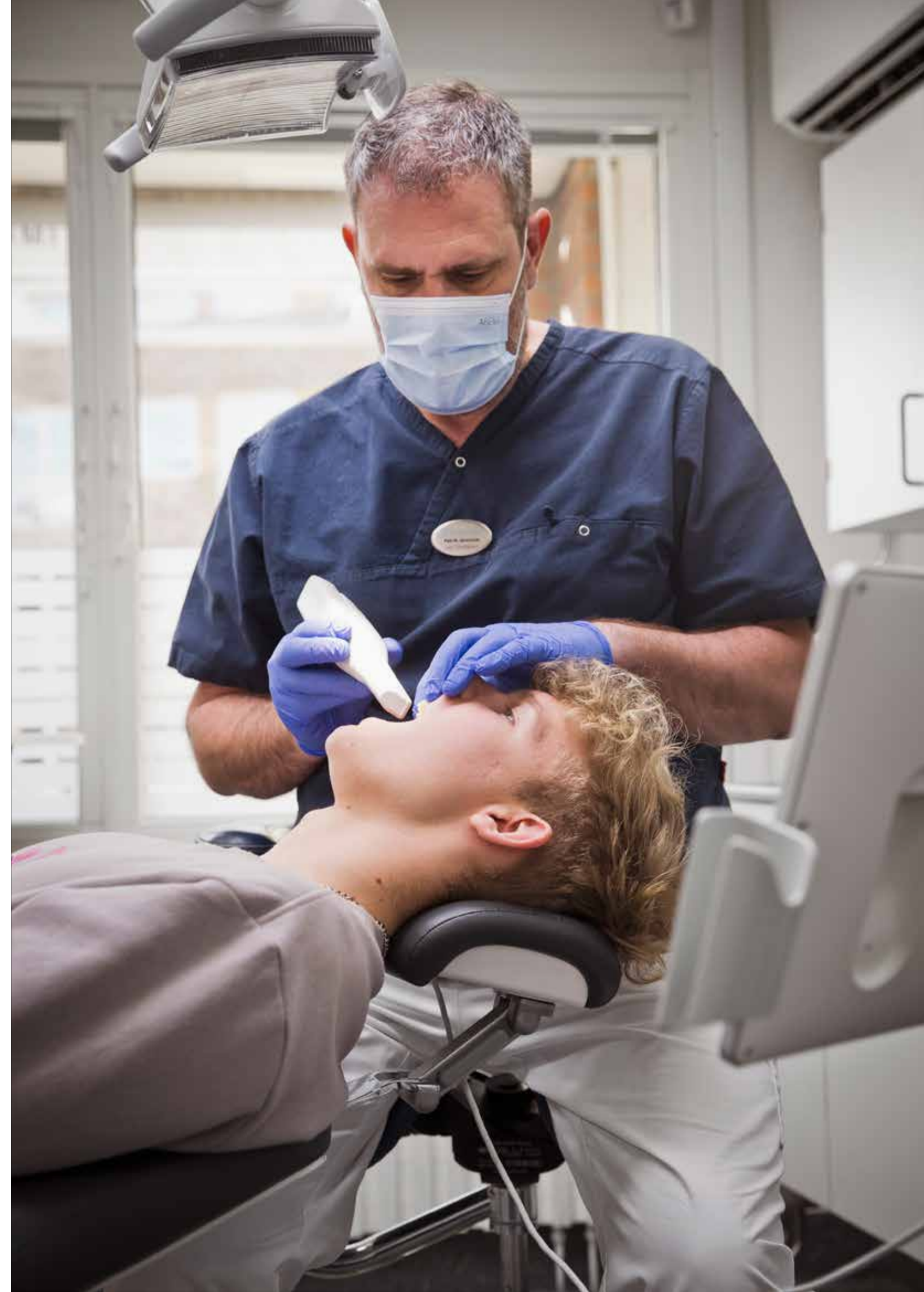

Lagningar i sig botar inte kariessjukdomen. Fråga din tandläkare/tandhygienist hur stor risk just du har för att få karies.

Några vanliga orsaker till att lagningen behöver göras om är:

- Fortsatt kariessjukdom hos patienten
- Lagningen har gått sönder
- Del av kvarvarande tand har gått sönder

Diagrammet visar att 6 av 10 tänder som lagades 2015, och som kunnat följas upp, behövde åtgärdas på något sätt inom fem år.

Det finns sätt att stoppa tandlossning

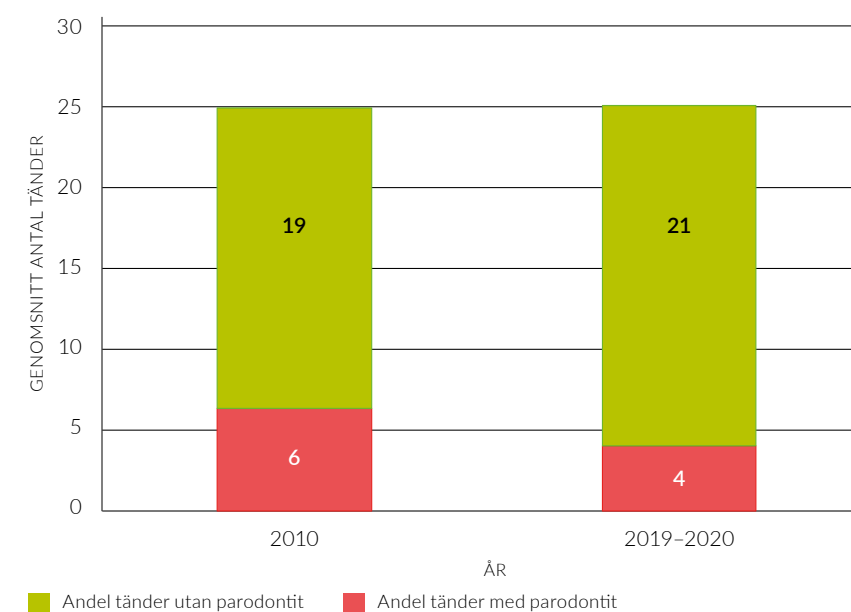
Du som patient kan tillsammans med din tandläkare och tandhygienist förbättra din munhälsa och behandla din tandlossningssjukdom (parodontit).

Tandvårdsteamet ger dig råd, behandling och stöd. Detta ger dig goda förutsättningar för att lyckas med din del av hälsoarbetet, den dagliga munvården.

Du som patient är en viktig del av behandlingsteamet.

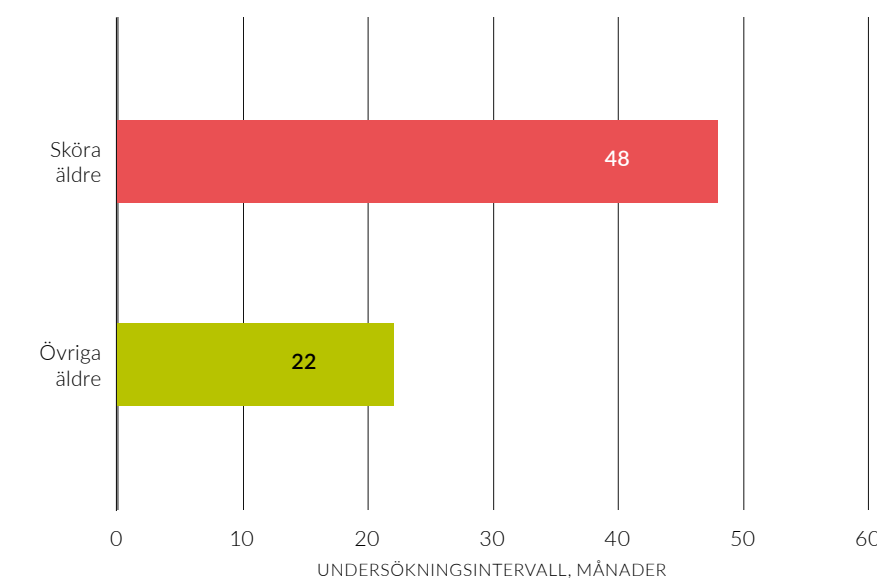
Diagrammet visar att genomsnittligt antal drabbade tänder hos patienter med parodontit (tandlossning) minskade mellan 2010 och 2020 som ett resultat av sjukdomsbehandling.

RAPPORT 5 Medelantal tänder med respektive utan tandlossningssjukdom

Stötta dina sköra till tandvård hela livet

RAPPORT 6 Undersökningsintervall (månader) av patienter 60 år och äldre

Många äldre förlorar kontakten med tandvården under den så kallade sköra perioden i livet, det vill säga då man börjar bli alltmer beroende av andra människors stöd och hjälp i sitt dagliga liv. Detta innebär en ökad risk för försämrad munhälsa.

Som närstående behöver man stötta den sköra personen så att regelbunden tandvård kan bibehållas.

Diagrammet visar att intervallet mellan två undersökningar är dubbelt så långt under den sköra perioden i livet, jämfört med under den oberoende perioden.

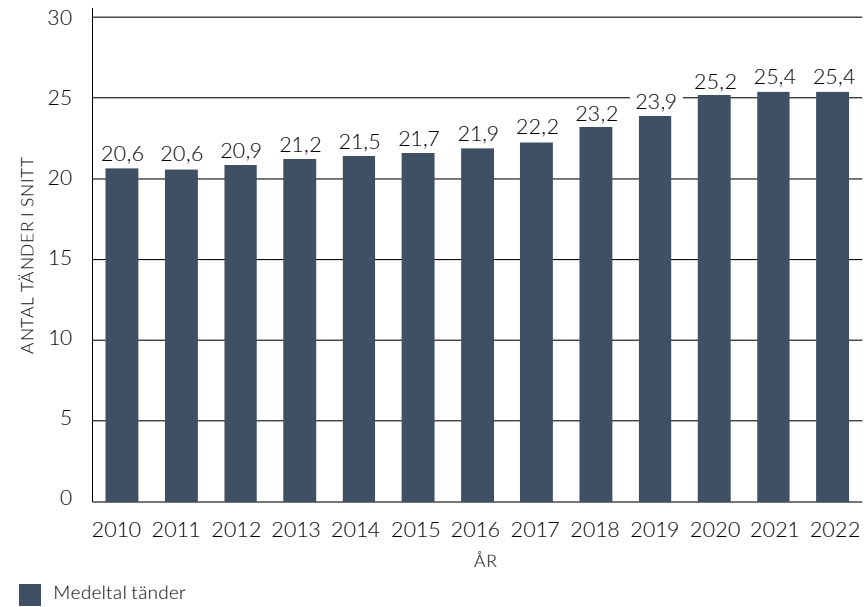
Frisk mun och god hälsa går hand i hand

Var rädd om de tänder du har och vårda dem.

Det finns en samvariation mellan en god munhälsa och lägre förekomst av hjärtkärsjukdom, diabetes och demens

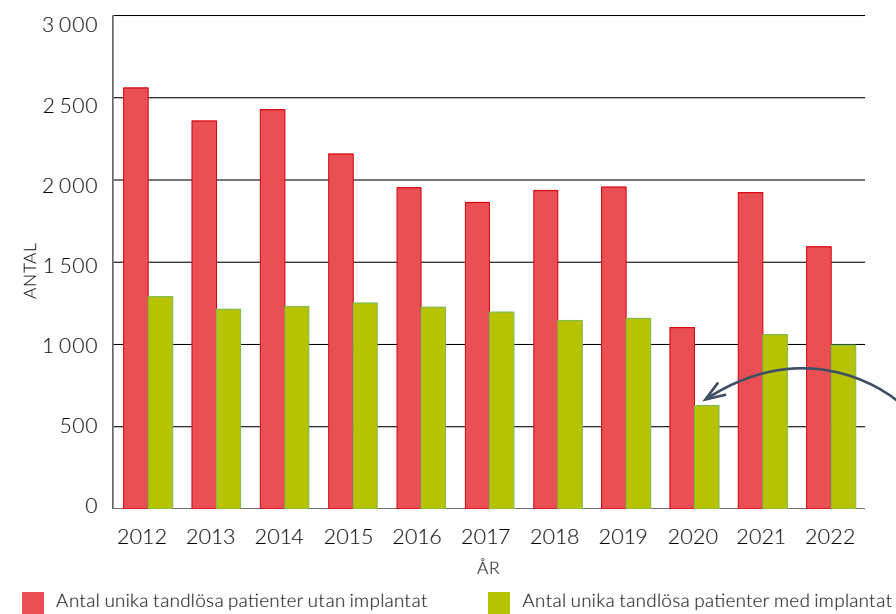
Diagrammet visar att allt fler äldre får behålla fler egna tänder, ett tecken på en positiv munhälsoutveckling.

RAPPORT 7 Medeltal tänder hos patienter, 65 år och äldre, 2010 till 2022

Allt färre tandlösa

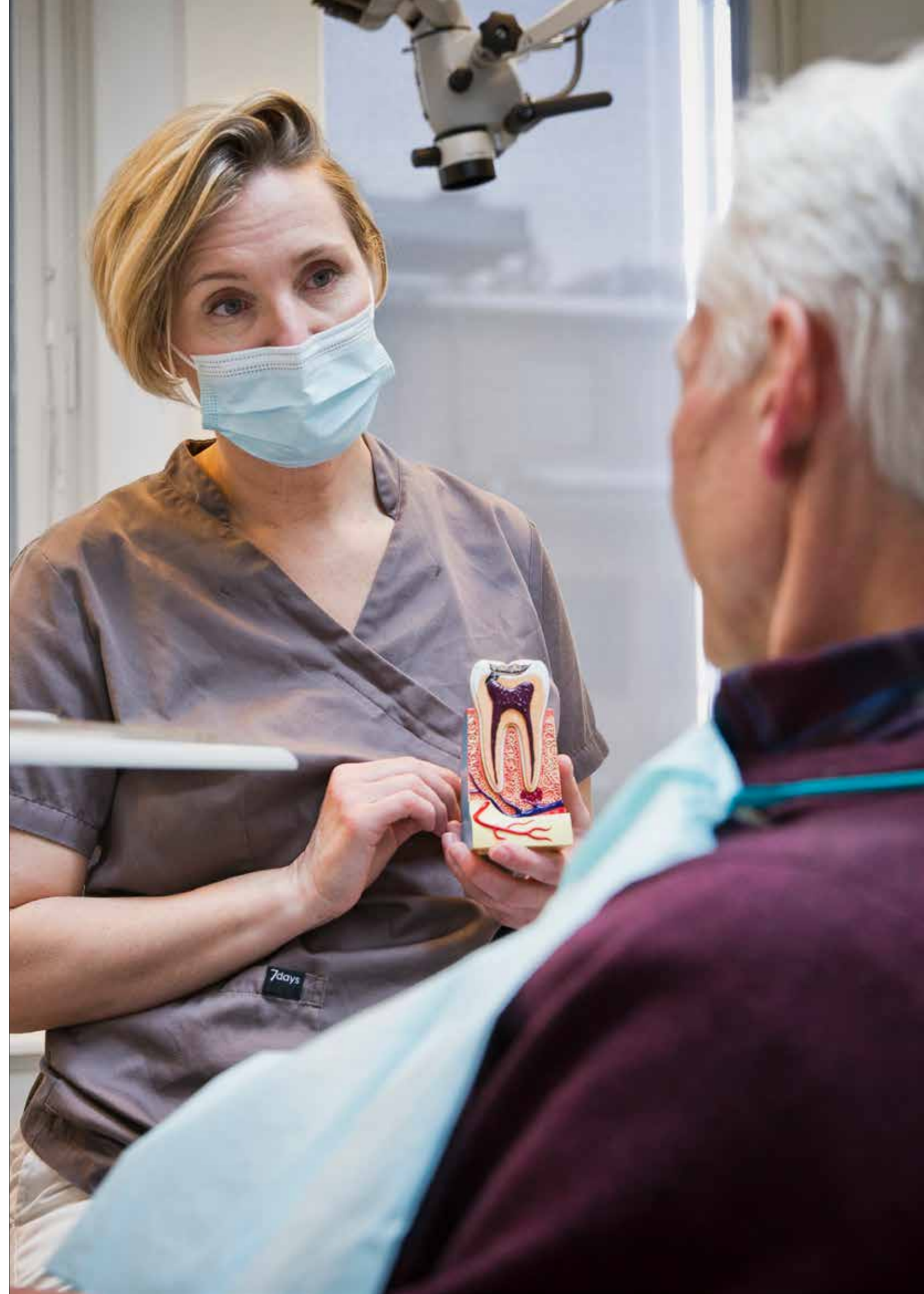
RAPPORT 8 Antalet tandlösa patienter utan, respektive med, implantat

Total tandlöshet är numera väldigt sällsynt och utgör endast 0,2 procent av alla vuxna som undersöktes och rapporterades in till SKaPa år 2022.

Diagrammet visar tandlöshet bland SKaPas patienter och hur många av de undersökta tandlösa patienterna som har tandersättning med implantat.

Under pandemin 2020 besökte färre tandvården.

OM SKaPa - SVENSKT KVALITETSREGISTER FÖR KARIES OCH PARODONTIT

Är ett nationellt kvalitetsregister med stöd från SKR (Sveriges kommuner och regioner)

Följer patientdatalagen (PDL) och dataskyddsförordningen (GDPR)

SKaPa har den högsta certifieringsnivån (nivå1) enligt SKR's kriterier

Region Värmland är personuppgiftsansvarig myndighet (CPUA)

Tar automatiskt emot data om munhälsa och tandvård från alla större journalsystem i svensk tandvård

Säkrar hög datakvalitet genom flera valideringssteg.

SKaPas syfte är att medverka till tandvårdens utveckling och förbättrad munhälsa genom att:

- Utveckla vårdens kvalitet och behandlingsresultat för såväl förebyggande som sjukdomsbehandlande åtgärder.
- Stödja öppna jämförelser och vidareutveckling av nationella riktlinjer
- Ge underlag för forskning

Mer information om SKaPa finns på www.skapareg.se

SKaPa

SVENSKT
KVALITETSREGISTER
FÖR KARIES
OCH PARODONTIT

www.skapareg.se